

1. (4b) Řešte Fourierovou metodou

$$\begin{aligned} u_{tt} &= u_{xx} & x \in (0, 3), t \in \mathbb{R}^+ \\ u(0, t) &= u(1, t) = 0 & t \in \mathbb{R}^+ \\ u(x, 0) &= 1 - \cos\left(\frac{\pi x}{3}\right), u_t(x, 0) = 0 & x \in (0, 3) \end{aligned}$$

Řešení: Víme (pokud si vztah nepamatujete, nezoufejte a během cca 10 minut si jej odvoďte), že

$$\begin{aligned} u(x, t) &= \sum_{n=1}^{\infty} \left[A_n \cos\left(\frac{n\pi ct}{l}\right) + B_n \sin\left(\frac{n\pi ct}{l}\right) \right] \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) \\ \varphi(x) &= \sum_{n=1}^{\infty} A_n \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) \quad \rightarrow \quad A_n = \frac{2}{l} \int_0^l \varphi(x) \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) dx \\ \psi(x) &= \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n\pi c}{l} B_n \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) \quad \rightarrow \quad B_n = \frac{2}{n\pi c} \int_0^l \psi(x) \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) dx \end{aligned}$$

a v našem případě $c = 1, l = 3$. Vzpomeneme-li si na vztahy

$$\begin{aligned} \cos(\alpha) \sin(\beta) &= \frac{1}{2} (\sin(\alpha + \beta) - \sin(\alpha - \beta)) \\ \cos(\alpha + \beta) &= \cos(\alpha) \cos(\beta) - \sin(\alpha) \sin(\beta) \end{aligned}$$

je evidentní, že $(\forall n \in \mathbb{N}) : B_n = 0$ a

$$\begin{aligned} A_n &= \frac{2}{3} \int_0^3 \left[1 - \cos\left(\frac{\pi x}{3}\right) \right] \sin\left(\frac{n\pi x}{3}\right) dx = \\ &= \frac{2}{3} \left(\int_0^3 \sin\left(\frac{n\pi x}{3}\right) dx - \frac{1}{2} \sin\left(\frac{(n+1)\pi x}{3}\right) + \frac{1}{2} \sin\left(\frac{(1-n)\pi x}{3}\right) dx \right) = \\ &= \frac{2}{3} \left(-\frac{3}{\pi} \right) \left[\frac{1}{n} \cos\left(\frac{n\pi x}{3}\right) - \frac{1}{2(n+1)} \cos\left(\frac{(n+1)\pi x}{3}\right) + \frac{1}{2(1-n)} \cos\left(\frac{(1-n)\pi x}{3}\right) \right]_0^3 = \\ &= -\frac{1}{\pi} \left[\frac{2}{n} \cos(n\pi) - \frac{1}{n+1} \cos((n+1)\pi) + \frac{1}{1-n} \cos((1-n)\pi) - \left(\frac{2}{n} - \frac{1}{n+1} + \frac{1}{1-n} \right) \right] = \\ &= \frac{1}{\pi} \left[-\frac{2}{n} \cos(n\pi) + \frac{1}{n+1} \cos(n\pi) + \frac{1}{n-1} \cos(n\pi) + \frac{2(n^2-1) - n(n-1) - n(n+1)}{n(n^2-1)} \right] = \\ &= \frac{[-2(n^2-1) - n(n-1) - n(n+1)] \cos(n\pi) - 2}{\pi n(n^2-1)} = \\ &= \frac{(2-4n^2) \cos(n\pi) - 2}{\pi n(n^2-1)} = \begin{cases} \frac{4}{\pi n} & n = 2k-1, k \in \mathbb{N} \\ \frac{-4n}{\pi(n^2-1)} & n = 2k, k \in \mathbb{N} \end{cases} \end{aligned}$$

Proto tedy

$$u(x, y) = \sum_{k=1}^{\infty} \left[\frac{4}{\pi(2k-1)} \cos\left(\frac{(2k-1)\pi t}{3}\right) \sin\left(\frac{(2k-1)\pi x}{3}\right) - \frac{8k}{\pi(4k^2-1)} \cos\left(\frac{2k\pi t}{3}\right) \sin\left(\frac{2k\pi x}{3}\right) \right]$$

2. (4b) S nápovědou $\cos(\alpha) \sin(\beta) = \frac{1}{2} [\sin(\alpha + \beta) - \sin(\alpha - \beta)]$ řešte nehomogenní počátečně-okrajovou úlohu

$$\begin{aligned} u_t &= u_{xx} & x \in (0, 1), t \in \mathbb{R}^+ \\ u(0, t) &= 1, u(1, t) = -1 & t \in \mathbb{R}^+ \\ u(x, 0) &= \cos(\pi x) & x \in (0, 1) \end{aligned}$$

Řešení: Funkci u hledíme ve tvaru $u(x, t) = v(x, t) + w(x, t)$ kde funkce v splňuje okrajovou podmínku a je co nejjednodušší, nejlépe aby $v_t = v_{xx} = 0$. Tomu vyhovuje například přímka $v(x, t) = 1 - 2x$. Pro w dostaneme úlohu

$$\begin{aligned} u_t - u_{xx} &= w_t - w_{xx} = 0 & x \in (0, 1), t \in \mathbb{R}^+ \\ w(0, t) &= u(0, t) - v(0, t) = 0, w(1, t) = u(1, t) - v(1, t) = 0 & t \in \mathbb{R}^+ \\ w(x, 0) &= u(x, 0) - v(x, 0) = \cos(\pi x) - 1 + 2x & x \in (0, 1) \end{aligned}$$

pro jejíž řešení známe vzorec (lze opět v cca 10-ti minutách odvodit), $k = 1$, $l = 1$:

$$w(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n e^{-\left(\frac{n\pi}{l}\right)^2 kt} \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right)$$

$$\varphi(x) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) \quad \rightarrow \quad A_n = \frac{2}{l} \int_0^l \varphi(x) \sin\left(\frac{n\pi x}{l}\right) dx$$

Dosazením vypočítáme

$$\begin{aligned} A_n &= 2 \int_0^1 [\cos(\pi x) - 1 + 2x] \sin(n\pi x) dx = \\ &= \int_0^1 2 \cos(\pi x) \sin(n\pi x) - 2 \sin(n\pi x) + 4x \sin(n\pi x) dx = \\ &= -\frac{4}{n\pi} [x \cos(n\pi x)]_0^1 + \int_0^1 \sin((1+n)\pi x) - \sin((1-n)\pi x) - 2 \sin(n\pi x) + \frac{4}{n\pi} \cos(n\pi x) dx = \\ &= -\frac{4}{n\pi} \cos(n\pi) + \left[-\frac{\cos((1+n)\pi x)}{(1+n)\pi} + \frac{\cos((1-n)\pi x)}{(1-n)\pi} + \frac{2 \cos(n\pi x)}{n\pi} + \frac{4 \sin(n\pi x)}{(n\pi)^2} \right]_0^1 = \\ &= \left(-\frac{4}{n\pi} \right) \cos(n\pi) + \left(\frac{1}{(1+n)\pi} - \frac{1}{(1-n)\pi} + \frac{2}{n\pi} \right) \cos(n\pi) - \left(-\frac{1}{(1+n)\pi} + \frac{1}{(1-n)\pi} + \frac{2}{n\pi} \right) = \\ &= \frac{2(\cos(n\pi) + 1)}{\pi n(n^2 - 1)} = \begin{cases} 0 & n = 2k - 1, \quad k \in \mathbb{N} \\ \frac{4}{\pi n(n^2 - 1)} & n = 2k, \quad k \in \mathbb{N} \end{cases} \end{aligned}$$

a tedy

$$u(x, t) = 1 - 2x + 2 \sum_{k=1}^{\infty} \frac{e^{-(2k\pi)^2 t} \sin(2k\pi x)}{\pi k(4k^2 - 1)}$$

3. (4b) Separujte následující PDR na dvě ODR:

$$u_{tt} = (k(x)u_x)_x - mu_x + u$$

Řešení: Předpokládáme, že $u(x, t) = X(x)T(t)$. Dosazením do PDR dostaneme

$$\begin{aligned} X(x)T''(t) &= (k(x)X'(x)T(t))_x - mX'(x)T(t) + X(x)T(t) = \\ &= k(x)'X'(x)T(t) + k(x)X''(x)T(t) - mX'(x)T(t) + X(x)T(t) \end{aligned}$$

Po vydělení rovnice výrazem $X(x)T(t)$ dostaneme

$$\frac{T''}{T}(t) = \frac{kX'' + (k' - m)X' + 1}{X}(x) = -\lambda$$

z čehož vyseparujeme soustavu dvou ODR

$$\begin{aligned} k(x)X''(x) + (k'(x) - m)X'(x) + (\lambda + 1)X(x) &= 0 \\ T''(t) + \lambda T(t) &= 0 \end{aligned}$$

4. (3b) Sestavte tvar Laplaceovy rovnice $u_{xx} + u_{yy} = 0$ v polárních souřadnicích $x = r \cos(\varphi)$, $y = r \sin(\varphi)$.

Řešení: Definujme

$$\bar{u}(r, \varphi) = u(r \cos(\varphi), r \sin(\varphi))$$

Potom derivace složené funkce

$$\begin{aligned} \bar{u}_r &= u_x \cos(\varphi) + u_y \sin(\varphi) \\ \bar{u}_\varphi &= u_x (-r \sin(\varphi)) + u_y r \cos(\varphi) \\ \bar{u}_{rr} &= u_x \cdot 0 + u_y \cdot 0 + u_{xx} \cos^2(\varphi) + u_{xy} 2 \cos(\varphi) \sin(\varphi) + u_{yy} \sin^2(\varphi) = \\ &= u_{xx} \cos^2(\varphi) + u_{xy} 2 \cos(\varphi) \sin(\varphi) + u_{yy} \sin^2(\varphi) \\ \bar{u}_{\varphi\varphi} &= u_x (-r \cos(\varphi)) + u_y (-r \sin(\varphi)) + u_{xx} r^2 \sin^2(\varphi) - 2u_{xy} r^2 \cos(\varphi) \sin(\varphi) + u_{yy} r^2 \cos^2(\varphi) \end{aligned}$$

a proto

$$\begin{aligned}\bar{u}_{rr} + \frac{1}{r}\bar{u}_r + \frac{1}{r^2}\bar{u}_{\varphi\varphi} &= \\ (u_{xx} \cos^2(\varphi) + u_{xy} 2 \cos(\varphi) \sin(\varphi) + u_{yy} \sin^2(\varphi)) &+ \\ + \frac{1}{r} (u_x \cos(\varphi) + u_y \sin(\varphi)) &+ \\ + \frac{1}{r^2} (u_x (-r \cos(\varphi)) + u_y (-r \sin(\varphi)) + u_{xx} r^2 \sin^2(\varphi) - 2u_{xy} r^2 \cos(\varphi) \sin(\varphi) + u_{yy} r^2 \cos^2(\varphi)) &= \\ = u_{xx} + u_{yy} &= 0\end{aligned}$$